

Izhaja razen nedelj in
praznikov vsak dan
ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 61.
Göthejska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se jih ne pri-
obči. Rokopise se ne vrača.

Oglasni prostor 1 mm x
55 mm po K 1.50. Uradni
razglaš. postano ter no-
tice isti prostor K 2.—
Pri večjem naročilu
popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali
z dostavljanjem na dom za
celo leto K 288, za pol
leta K 144, za četrt leto
K 72, za mesec K 24.
Za inozemstvo K 480.

Reklamacije za list
so poštno proste.

Upravništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 61,
Učiteljska tiskarna.

Strahovi pred durmi.

Položaj v belgrajski vladi se ni bistveno izboljšal. Razprava o ustavi gre h koncu in je pričakovati še ta teden ali pa pričetkom prihodnjega tedna končno odločitev. Vlada za ustavo še nima zanesljive večine. Pogajanja so težavna, ker muslimani prihajajo z novimi zahtevami. Vprašanje je sedaj, ali se bo vlada sporazumela z muslimani ali z zemljoradniki in če bo to sploh mogoče, ker so zahteve na obeh straneh precej velike. Vrhutega pa preti tudi nevarnost za sedanjo vlado, da se radikalci in demokrati med seboj razkosajo. Če bi se zgodilo, da sedanja vlada pade, je razkol v obeh vladajočih strankah skoro neizogiben. Tako da bi potem v konstituenti zaenkrat ne bila mogoča nikakršna zanesljiva večina ne s temi ne z onimi strankami. Rešiti morejo iz sedanjega položaja to nesrečno vlado pravzaprav edinele zemljoradniki.

Iz Pariza se vračata tudi oba ministra Kosta Kumandri in Velizar Janković, da bosta ob glasovanju za ustavo doma.

Ustava je torej vsekakor v precej veliki nevarnosti. Če pade, je nedvomno, da bo zopet minilo leto

dni, preden bo imela država svojo ustavo, kar bo silno slabo vplivalo na inozemstvo pa tudi doma. Bliža se nam gospodarska kriza, treba bi bilo pričeti z javnimi deli, s pospeševanjem industrije, s socijalno in drugo zakonodajo, da gospodarsko ne propademo. Toda kako, ker nimamo ne doma in ne v inozemstvu avtoritete, če države niti konstituirati ne moremo. Tudi Jugoslavija potrebuje kredita, zaupanja, ker sama nima vsega, kar potrebuje.

Socijalni demokrati ne bodo hodili po kostanj v žerjavico za buržoazno državo, ne pojdejo v vlado, ne bodo delali kupčij, kakršne delajo druge stranke, toda izrecno pa moramo naglasiti, da mora sedanja vlada nehati operirati z obznanami, ki dokazujejo edino vladno nerazumevanje položaja.

Pašičeva stvar je, kako bo rešil svojo nalogo, naša stvar je pa, da tudi vseh Pašičevih sunkov pod brambo ne spravljamo mirno v žep. Gospod Pašič je star politik, zaraditega mu ne pripisujemo lahkomišelnosti, temveč kvečjemu nerodnost in pa samozavest, s katero hoče vladati te državo, ne da bi upošteval možnosti našega organiziranega delavstva.

Delo konstituante.

Beograd, 21. junija. Danes dopoldne sta se sestala v predsedništvu ministrskega sveta ministrski predsednik Nikola Pašić in predsednik konstituante dr. Ribar, ki sta razpravljala o položaju ter o določitvi dneva za končno glasovanje o ustavi. Izrazila se je želja, naj se ustavno delo vrši do konca tedna in potem izvrši glasovanje.

Beograd, 21. junija. Danes dopoldne sta se sestala ministra Uzunović in Krizman z delegati muslimanskega kluba, s katerimi sta razpravljala o izvedbi določil begiške uredbe. Sporazumno so odstranjena vsa nesoglasja, s čemer je tudi odstranjeno nerazpoloženje v muslimanskem klubu (? ?)

Naredba o vseučiliščih.

Beograd, 21. junija. Na večerajšnji seji ministrskega sveta je minister za prosveto Svetozar Pribičević predložil naredbo o vseučiliščih. Ta naredba je bila izdelana na podlagi sporazuma, ki se je dosegel med zastopniki naših treh univerz in posebne konference. Prosvetni minister je predlagal glede gojencev v inozemstvu, naj bi se samo oni maturanti na državne stroške pošiljali na inozemske univerze, kateri se hočejo posvetiti strokam, katerih naše univerze ne goje.

Mir z Bolgarijo.

Beograd, 21. junija. Regent prestolonaslednik Aleksander je podpisal začasni zakon, s katerim se uzakonijuje mirovna pogodba z Bolgarijo, sklenjena v Trianonu.

Italijanska zelena knjiga.

Rim, 20. junija. Minister zunanjih poslov grof Storza je predložil v današnji seji poslanske zbornice zeleno knjigo s 101 dokumentom glede rapalske pogodbe. Prvi dokumenti datirani od maja, podajajo poročila o pagajanjih v Pallanzu. Drugi spisi se tičejo diplomatskih korakov v Parizu in Londonu, ki so imeli namen, prepovoriti oba zavezniška kabineta, da vplivata na beograjsko vlado pomirjevatno. Millerand, Legues in Lloyd George so odgovorili v ugodnem smislu. Naslednji dokumenti se nanašajo na konferenco v Rapalu in na besedila tamkaj sklenjene pogodbe, po kateri se italijanska in jugoslovanska vlada obvezujeta, da bosta spoštovali mirovni pogodbi v St. Germainu in Trianonu in ukrenili vse potrebno proti vzpostavitvi Habsburžanov v Avstriji in na Madžarskem ter se dalje obvezujeta, da se bosta v tem pogledu med seboj diplomatsko podpirali in čuvali nad postopanjem bodisi Avstrije bodisi Madžarske, ki bi mo-

glo ogroziti njih varnost. Ta pogodba bo veljala dve leti po zamenjavi ratifikacijskih listin.

Nova Avstrijska vlada.

LDU Dunaj, 21. jun. (DunKU). V današnji seji narodne skupščine je bila z 98 glasovi proti 62 glasovom sprejeta lista novih ministrov, ki jo je predlagal glavni odsek skupščine.

Dunaj, 21. jun. Zbornični odbor se je danes zopet sestel pod predsedstvom predsednika dr. Weiskirchnerja. Designirani zvezni kancelar Schober je predložil nastopno listo nove vlade: Zvezni kancelar in zunanje zadeve Schober, zvezni podkancelar in uk dr. Breisky, notranje zadeve poslanec dr. Weber, socialna uprava sekcijski načel. dr. Pauer, finance dr. Grimm, ljudska prehrana dr. Grünberger, poljedelstvo in šume ministerjalni svetnik dr. Hennet, promet sekcijski načel. dr. Rodler, pravosodstvo Paltauf, trgovina, obrt, industrija in javna dela sekcijski načelnik dr. Angerer, vojska poslanec Vauguin. Predlog designiranega zveznega kancelarja Schoberja je bil z večino sprejet. Kot poročevalec v zbornici je določen poslanec dr. Seipel.

LDU Dunaj, 20. junija. Kakor poroča »Korrespondenz« Austria o rešitvi kabinetne krize, se je med krščansko-socialno zvezo in vele-nemško ljudsko stranko dosegel sporazum, po katerem bo nova vlada izvedla akcijo za sanacijo, obljubljeno od finančne komisije zveze narodov, in podpirala vladne stranke primerno obveznostim, katere so prevzele v namem delegatom zveze narodov, s pogojem, da se določiti kreditna pomoč najkasneje jeseni. Stranke jamčijo za ustavev nadaljnjih akcij za priklonitev, dokler velja omenjeni sporazum. Ako štajerski deželni zbor ukine svoj sklep za uvedbo priklonitvenega glasovanja, ostanejo prej omenjeni dogovori po tem nedotaknjeni.

Glede Gornje Šlezije.

Nauen, 21. junija. Pariška pogajanja med Briandom in lordom Curzonom glede vprašanja Gornje Šlezije se niso zaključila z nobenim končnim rezultatom. Curzon se je vrnil v London, medtem ko je razbirjenje nemškega prebivalstva v Gornji Šleziji doseglo svoj vrhunec posebno radi tega, ker se je v krajih, ki jih je izpraznila nemška sa-

moobrana, osnovala poljska narodna obrana. Istočasno obeta Korfanti v svojem listu ustašem obširno amnestijo medzavezniške komisije v Opolah. Dopisnik lista »Times« poroča, da je Korfanti v glavnem dosegel svoj cilj, tako da bodo morali zavezniki priznati Poljake kot gospodarje v industrijskem ozemlju. V ratiborskem okraju so Poljaki ponovno odvedli 80 Nemcev neznanokam. V Gliivicah vlada lakota, ker so vse zveze z mestno okolico pretrgane. Nemško prebivalstvo Gornje Šlezije očita francoskim častnikom, da prirejajo skupno s Poljaki velike gostije, ki trajajo pozno v noč. »Kurjer Poranni« napoveduje ponovno ustajo Poljakov, ako bi se kolodvor v Gliivicah prisodil Nemčiji.

Iz Nemčije.

Nauen, 21. junija. Državni kancelar dr. Wirth je opozoril v svojem govoru v Essenu na posebno važnost ruhrskega okrožja za nemško državo ter obetal, da se bo državna vlada z vsemi silami potrudila, da se ukinejo narodnemu gospodarstvu škodljive sankcije. Dolžnost vsega

nemškega naroda je, da se združi pri velikem delu za izpolnitev reparacij in doseže cilj državne politike, pomirjenje v notranjosti napram zunanji in narodna svoboda.

Nauen, 21. junija. V državnem parlamentu so poudarjali vladni zastopniki, da znašajo letne potrebnice za pokritje reparacijskih obveznosti 160 milijard mark.

Nauen, 21. junija. Državni zbor je sklenil na ponedeljkovi seji o interpelaciji neodvisnih glede bavarskega poslanca Garaisa brez motenja, ker so člani nemške ljudske stranke predlagali, naj se onim poslancem, ki bi motili razpravo, odvzamejo dnevnice.

Boljševiki obesili ukrajinskega voditelja.

Dunaj, 21. junija. Ukrajinski tiskovni urad poroča iz Lvova: Po poljskih poročilih se vrše pri Kijevu sredi boji med ukrajinskimi uporniki in močnimi boljševiški vojaškimi oddelki. Ker so bili boljševiki v premoči, so ukrajinske vstaje porazili in celo ujeli njihovega atamana Struša. Struša je bil od boljševikov obsodjen na smrt in takoj obešen. Pri Beli Cerkvi je izbruhnil nov ukrajinski upor proti boljševikom.

Državljanske pravice.

Govor poslanca sodr. Eth. Kristana v specialni razpravi o drugem poglavju ustavnega načrta v ustavodaini zbornici dne 21. maja.

(Konec.)

Po vsem tem, gospodje, ne morem priznati, da ta odsek ne bi bil konservativen in tudi reakcionaren. Dobro veste, da so na svetu ljudje, ki imajo svoje lastno prepričanje in ki po tem svojem prepričanju ne morejo pripadati nobeni oficijelni cerkvi. So ljudje brez konfesije; kakšno pravico uživajo oni po teh paragrafi? To je popolnoma nejasno.

Medklic: Oni ne plačujejo popov. Kristan: To bi bilo nekaj; ampak če bi se država ločila od cerkve in bi vsak, kdor bi hotel imeti cerkev, moral sam plačevati popa, bi se Vaše število kmalu zmanjšalo in s časom bi izginili.

Prota Mihajdžić: Francija je ločena od cerkve, in tam so duhovniki bolj plačani, kakor pri nas.

Kristan: Vedno boste lahko našli kakšno deželo, v kateri vam bo kaj všeč; to je povsem naravno.

Medklic: Kako je pa v Ameriki? Kristan: V Ameriki pač ne plačuje duhovnikov ne zveza ne država.

Medklic: Vojaške duhovnike plačuje.

Kristan: Lahko vam povem, da so bili v vaših lastnih vrstah poslanci, ki so prihajali k nam in nas prosili, naj se brigamo za to, kako bo s civilno poroko na podlagi tega članka. Nikar ne mislite, da je med vami vedno vse tako lepo složno.

Medklic: V nobeni stranki ni. Kristan: V nobeni ni, ampak če se vam to pravi, kliče gospod predsednik govornika na red, kakor se je meni malo prej skoro zgodilo.

Medklic: Saj smo vam mi blizu. Kristan: Niti najmanj nam niste blizu. Stoletja so med nami. Vi ste ostali v tistih časih, ko se je demokracija začela buditi: niti za korak niste prišli naprej in popolnoma ste pozabili, da je svet medtem imel svoje boje, da je preliv kri za nove ideje in ideale. Vi mislite, da ste vedno moderni ljudje, pa stojite tam, kjer so stali vaši dedje in tako se včasih zgodi, da so nam v nekaterih rečeh oni najbolj črni na žalost bližji od vas.

Dr. V. Janić: Priznati nam morate, da ste v generalni debati rekli, da so vam radikalci najbližji.

Kristan: Da, če se vsedemo v vaše klopi, smo vam blizu.

Jasno je torej, da ostaja ta članek, kolikor koli ga branite, le paterfakt, ki ne prinaša niti najmanj-

šega napredka. O napredku boste mogli le tedaj govoriti, če izvršite temeljito ločitev cerkve od države.

Medklic: Na korist cerkvi in na škodo državi... Drug glas: Na korist naroda.

Kristan: Nikar ne mislite, da ne more država živeti brez cerkve. Saj ne živimo nekje v srednji Afriki, kjer mora poglavar obenem biti tudi čarovnik.

Medklic: Pa narod?

Kristan: Dajte narodu šole, pa bo tudi brez cerkva prav lahko izhajal. (Medklici: Morda je cerkev v nekaterih slučajih cenejša, toda šola je v vseh slučajih koristnejša.)

Medklic: Tudi tega vas je cerkev naučila.

Kristan: Seveda, seveda, vse je storila cerkev. Preden je bog ustvaril svet, je obstajala cerkev, ki ga je naučila, kako naj iz nič ustvari svet. Saj vemo tudi mi nekaj o zgodovini šole.

Potem prihaja članek 13, ki tudi izgleda tako, kakor da bi bil svobodni smisel.

Predsednik dr. Ivan Ribar: Gospod poslanik, dovoljujem si Vas upozoriti, da vam poteka čas. Še pet minut imate.

Kristan: Potrudil se bom, da končam.

Pravite, da je tisk svoboden, da se ne morejo ustanavljati nikakršni preventivni ukrepi, takoj zatem pa prihajate s cenzuro, ne le v času vojne — zakaj to bi človek že razumel, da se v času vojne lahko dela vse. — Kadar imate vojsko pod orožjem, koliko je tedaj vredna ustava? — Ampak vi hočete cenzuro tudi v času mobilizacije, medtem ko vemo, da se tukaj lahko mobilizira iz najraznovrstnejših razlogov, medtem ko vemo, da je vlada tudi tukaj žugala, da bo v slučaju stavke militarizirala železničarje in mobilizirala rudarje. In vi hočete omogočiti vladi take nezakonite korake, potem pa da vam odvzame še pravico, da bi to kritizirali v tisku! Lepa svoboda bi bila to, in lepa ustavnost!

Takoj nato pa prihajate z nekakšnimi prepovedmi. Prepoveduje se razpečevanje in prodajanje časopisov in tiskopisov, in takoj navajate celo vrsto reči, zaradi katerih se to lahko godi »tisk je svoboden, pišeš svobodno...« Spominjati se moram na monolog o Španiji v »Figarovi svatbi«: Vse je svobodno, le pisniti ne smeš. Lahko sklicuješ shode, le

govoriti ne smeš. Svobodo tiska imaš, le proti cerkvi ne smeš pisati, ne smeš kritizirati generalov, ne smeš izreči svojega mnenja o vladi, ne smeš ničesar reči proti vladarju, o nobeni stvari ne smeš pisati, sicer je pa tisk popolnoma svoboden.

In tako prihajamo tukaj do sramote, da se ne sme pisati proti tujim vladarjem. Prekrasna reč! Če ne bi bil moral gospod Viljem Hohenzollern odmarširati čez nemško mejo, če bi se bilo gospodu Karlu posrečilo, da bi se bil ustoličil v Budimpešti, ne bi smel človek pisati o Habsburžanih tako, kakor je treba pisati o njih. (Odobrovanje na levi.)

Toda, gospodje, vi veste, da ne morete tega niti dosledno izvajati. Vi veste, da boste morali, če to sprejmete, biti pristranski, zakaj jaz ne verjamem, da se bo lahko našel sodnik, ki bi prepovedal list zaradi napadov na Lenjina ali Trockega.

Medklic: To nista vladarja.

Kristan: Da, tvoj gospod, po buržoazni ideologiji sta vladarja. In če se že tako postopa, bi morali nju prav tako štiti kakor Milleranda ali Alfonza ali kaj vem kakšne krve nosove. (Veselost.)

Gospodje, to so reči, ki jih nekdanji Jugoslavlani in zlasti Srbi, niso poznali. Pogostoma ste nam pripovedovali, kako demokratičen narod da so Srbi. In to vam verjamem. Narod je gotovo bil demokratičen. Narod, ki je vodil večne borbe s cerkvijo in s svojimi zatiralci, je moral biti demokratičen. Ampak vi ste šli potem v Evropo in ste tam pobrali vse, kar je civilizacija nanese — ne dobrega, ampak slabega — pa prinašate to sem, baje da se s tem okrasimo narod, v resnici pa, da se zasužnji. Tudi to, gospodje, so same take importirane reči.

Ta zaščita tujih vladarjev! Dokler se je Srbim moral bojevati proti vsakovrstnim sultanom, gotovo ni mislil na to, da je treba tudi tuje vladarje štiti, vi pa sedaj naenkrat hočete, da bi se štjili vsakovrstni lopovi na prestolih. In to zanašate celo v ustavo! Tako se ne štiti demokracija, tako se demokracija ne pospešuje. In če nočete govoriti proti svoji vesti, če nočete delati po komandi, pregledajte še enkrat, kar ste tukaj sklenili, pa boste videli, kako je reakcionarno in kako ovira napredek in resnično svobodo našega naroda. In tedaj mislim, da ne morete storiti nič drugega, kakor še enkrat pozvati ustavni odbor, in mu naložiti, da izdela drugo ustavo, o kateri se bo moglo pametno razpravljati. (Odobrovanje in ploskanje na levi.)

Politične vesti.

+ Nov hrvaški ban? V sled sporov med demokrati dr. Tomljenovićeve skupini in Pribičevićem bi, kakor poročajo, prvega ob njegovem odstopu nadomestil dr. Lukinić.

+ Giolitti pravi, da se bo naredil konec nasiljem. Ministrski predsednik Giolitti je sprejel socialistično komisijo, ki je protestirala proti fašistovskim nasiljem nad socialističnimi organizacijami, osebami in imetjem, ki postajajo vsaki dan hujska in številnejša. Giolitti je izjavil, da vztraja na stališču, da se mora ohraniti red in nastopiti proti nasilju, naj prihaja od katerekoli strani. Vlada da je nadstrankarska v tem oziru in da bo poslala vsem prefektom v kraljevini navodila glede ohranitve javnega reda.

+ Kravj spopadi med fašisti in Komunisti v Benetkah. Dne 18. t. m. je prišlo v Benetkah do novih, krvavih spopadov med fašisti in komunisti. Ko so se vračale delavske organizacije z godbo in zastavami od pogreba nekega delavca, žrtve zadnjih spopadov s fašisti, jih je napadla skupina 100 oboježenih fašistov. Fašisti so se polastili rdeče zastave in prisilili precejšnje število socialistov, da so morali korakati za svojo kodbu, katera je morala

igrati fašistovske himne. Pozneje je morala komunistična godba slediti fašistom na Lido in jim tam igrati njihove himne. Na povratku je prišlo do hudega spopada med fašisti in komunisti v ulici Garibaldi. Padlo je tudi nekaj bomb. Tekom spopada je bilo velika oseb ranjenih, dve pa ubiti. Pomoči so fašisti razdeljali dve kavarni, kamor zahaja po večini delavstvo, in — baje po pomoti — stanovanje neke vdove. V mestu vlada veliko ogorčenje proti oblastim, ki ne kažejo nikakršne volje, da bi naredile konec spopadam, ki se ponavljajo že nekoliko dni.

Passigli glavni urednik milanskega »Avantija«. »Lavoratore Socialista« objavlja vest, da je dosedanji ravnatelj lista »Il Lavoratore« Passigli sprejel glavno uredništvo milanskega »Avantija«.

Ker antanta zahteva . . . »Stockholm Tidende« poroča iz Helsingfors, da je Lenin ob priliki zadnjega sestanka boljševiških voditeljev izjavil, da sovjetski sistem ni več v stanju, da rusko industrijo, ki se nahaja v popolni amariji zopet na noge spravil. Pomoč antantnih držav je torej neobhodno potrebna; ker pa antanta zahteva sklicanje ustavotvorne skupščine, bo treba njeni želji ugoditi in razpisati volitve. Na te Lenineve besede je med voditelji prišlo do burnih prizorov. Ko se je napravilo nekoliko miru, je Lenin zahteval, da radikalni sovjetski komisarji, med njimi tudi Trocki, do nadaljnjega odlože svoja mesta in odpotujejo na Krim — to je sedaj nekaka sovjetska Sibirija, kakor jo je svoječasno praktical carski režim. Po tej vesti nam postane jasno, zakaj je Trocki zadnje dni »zbolel«.

Božič kongres zveze narodov bo leta 1922. v Pragi.

Angleška v zvezi z Ameriko. Na vprašanje glede obnovitve anglo-japonske zveze je lord Chamberlain v londonski spodnji zbornici izjavil, da Angleška ne bo stopila v kako zvezo, ki bi bila naperjena proti bratski državi Ameriki itd. Nato je lord Chamberlain govoril še o tesnejšem sodelovanju z ameriškim ljudstvom — besede, ki jim ni treba ničesar več pristaviti.

Nova ofenziva na Rusijo? Iz Pariza javlja neka vest, da se je francoska vlada odločila zbrati vse ostanke Wranglove vojske, prepeljati jih v Sibirijo in tam združiti s četami generalov Kapele in Semenova v svrhu nove protiboljševiške akcije. Sovjetska vlada je poslala 4. in 7. pešpolk in več polkov kavalarije v Sibirijo vsled upada Japoncev v sibirsko ozemlje.

Gajsam, dosedanji predsednik armenske sovjetske vlade je aretiran in odstavljen; nov predsednik je Mesnikian.

Dododki v Mali Aziji. V Angoro, sedež turške kemalistične vlade je prišla perzijska mislija, da se pogaja glede vzpostavitve federacije med Turško, Perzijo in Afganistanom pod ezido sovjetske Rusije. Isti čas je v Angoro prišla ruska sovjetska deputacija. — Dogodki v Mali Aziji so pač trud oreh za Angleže, Francoze in Grke; slednji so že itak morali poraženi zapustiti Malo Azijo!

Proglas Kemal paše. Mustafa Kemal je izdal proglas na turški narod, iz katerega je jasno razvidna protiangleška in obenem vsemohamedanska smer politike angorske vlade. »Mi se absolutno nečemo pogajati z Anglijo«, pravi Kemal paša. »Naše vojaške operacije bodo imele takšen odmev, da jim bo sledila osvoboditev vsega mohamedanskega sveta. Egipci in Indijci bosta postala popolnoma neodvisna.« V nadaljevanju je posebno važno mesto, ki se nanaša na carigradska vlado in na odnošaje med njo in angorsko vlado. »Nobena sprava ne bo mogoča — pravi proglas — med Angoro in sultanom, dokler ne prizna narodne skupščine, ki edina predstavlja Turško in ves mohamedanski svet.«

Dnevne vesti.

Država v državi, to je slavna Južna železnica, kateri kraljuje dinastija Rotschild. Da, ta država je celo močnejša kot katerakoli, po prevratu nastalih držav ker se nje meje ne krijejo z mejami političnih držav, marveč gredo preko teh. Tudi v pokojni Avstro-ogrski je tvorila južna železnica posebno državo, ki ji ni bilo treba spoštovati vseh zakonov, veljavnih za druga podjetja. Imela je vedno svoje zakone. To svojo staro prakso hoče nadaljevati tudi sedaj v državi SHS., samo s še večjim povdankom. Pred dnevi so

dobili uslužbenci južne železnice okrožnico od ljubljanskega obratnega ravnateljstva, datirano z 13. 6. t. l. pod števil. 4364-I ter podpisano od g. Bračiča; ta okrožnica zabičuje vsem gospodom predstojnikom z ozirom na to, da je bilo pri minulih občinskih volitvah veliko število železn. uslužbencev in delavcev izvoljenih v razne občinske odbore, da ne smejo le-tim dovoljevati v svrhu občinskih sej, komisijskih ogledov ali intervencij pri strankah nobenega dopusta! Opozarja se na to, da se uslužbenci in delavci morajo posvetiti edino in popolnoma le svojemu poklicu. Ta okrožnica je prvcato konjsko kopito za uslužbence. V stari Avstriji so smeli uslužbenci kot občinski odborniki neovirano vršiti svoje funkcije, v Jugoslaviji pa ne več! Mnogo težko priborjenih pravic je osobje južne železnice po prevratu že izgubilo. Uslužbenci kot delavci nimajo ne personalne komisije, ne delavskega odbora. Vse to je nehalo biti in posamezni predstojniki so danes tožniki in sodniki obnem! (Mi se orientiramo proti Himalaji!) Človek se ne hote vpraša, ali je res oče te najnovejše okrožnice g. Bračič? Zdi se, da ne, ker je tu še Deržičeva kompanija. — Pri občinskih volitvah je bilo veliko kandidatov, a malo je bilo izvoljenih. Propadlo je največ kandidatov iz gornje kaste, izvoljenih pa je bilo največ delavcev in uslužbencev, ki so pa po veliki večini rdeči. Da li ima sedanjo ravnateljstvo res tako skrb za interese akcionarjev, ni naša naloga da preiskujemo. Lahko pa dokažemo, da ne igra tistih par uric, ki jih izgube železničarji kot občinski odborniki nobene vloge v službi, marveč je iskati vzroka za omenjeno »prepo-ved« edino v političnih trikih nekaterih veličin pri ravnateljstvu in obprogi. Za danes hočemo navesti samo en slučaj, da se vidi, koliko je gg. na tem, da se uslužbenci in delavci posvečajo »samo in edino« svojemu poklicu. Na stotine uslužbencev in delavcev je dnevno zaposlenih s privatnim delom pri raznih gospodih predstojnikih, doli do navadnih poduradnikov; n. pr. gospodu kontrolorju »pripadejo« 4 močje iz skladišča, da mu drva žagajo cel dan ali tudi dva dni; g. brozjavni mojster ima dnevno 1 moža zaposlenega na svojem stanovanju; ta mož pa ne le žaga in cepi drva, temveč nosi »milostivi« tudi vodo, pomaga v kuhinji in v gotovih služajih pestva tudi otroke itd. Da morajo delavci prožnemu mojstru vsa hišna dela opraviti in tudi eventualno na polju delati, to ve vsak na železnici. Tudi g. Bračič bo to najbrže znano. Seveda se vsa ta dela opravljajo ob delavnem času. Včasih je bila izdana že tudi taka okrožnica, s katero se je formalno prepovedalo posluževati se delavcev za privatna dela, to pa menda le radi lepšega, obenem so pa gg. »predpostavljeni« lahko delali in delajo, kar hočejo. — Sicer pa se sploh poživljajo gospodje na okrožnice, ki so naperjene proti njih interesom. Za to navedemo pa ta-le slučaj: Pred nedavnim je izdal g. Bračič okrožnico, ki prepoveduje inkasiranje prispevkov za razna društva. Toda gospodje načelniki puste še vedno odgovarjati prispevke za Zvezo jugosl. železničarjev in se pokašljajo na Bračičevo okrožnico! Iz raznih okoliščin bi sklepali, kakor da g. Bračič ne bi bil resnični ravnatelj južne železnice v Ljubljani, marveč da drugi vse to delajo. Opozarjamo naše poslance na opisan škandal in prosimo, da nujno ukrejejo, kar je potrebno. Kako pridejo uslužbenci tako velikega podjetja, ki tvorijo v marsikateri občini znaten del prebivalstva, če ne večimo, da bi jim bila odvzeta možnost zastopati svoje interese! Če bi gornja prepoved ostala v veljavi, tedaj bi to bil nov madež za demokratično državo! Sicer pa se bomo v bližnjem času malo obširneje pobavili z upravo južne železnice in naši poslanci bodo iz-

pregovorili na najvišjem mestu. Pozivljamo, da se takoj prekliče škandalozna okrožnica. — Več železničarjev.

Kako izgledajo »izvirna« poročila »Jugoslavije«. Včerašnja »Jugoslavija« prinaša pod zaglavjem »Okroji ustave« sledečo notico:

»Beograd, 20. jun. (Izv.) Vlada je s socijalnimi demokrati v dogovoru glede vstopa v vlado. Socijalni demokrati naj bi glasovali za ustavo, stopili v vlado in dobili listino ministra za socijalno politiko in promet. Posebno se zavzema za vstop v vlado Tone Kristan.«

O vstopanju v vlado govorimo že na drugih mestih. In nas zanima le vprašanje »zavzemanja za vstop« pri sodr. Ant. Kristanu. Ta sodrug je dospel 19. t. m. v Ljubljano in v Belgrad se je odpeljal ravno včeraj, torej 21. t. m. Ko je bil v Ljubljani niti vedel ni o kakih listnicah ministrstev, ki bi bila ponudena socijalistom. Izvedel je vse to v ljubljanskih listih, ki so o takih stvareh seveda vse bolj poučeni kot Belgradčani sami. In tako je »vodilni list Slovenije« mogel sodr. Kristana — bivajočega v Ljubljani — videti v pondeljek v Belgradu, ko se je pogajal z vlado in potem osrečiti ljubljance z »izvirno« notico!

Iz odborove seje Slovenske Matice z dne 17. t. m. Odbor konstatira: Preden je podal odbornik dr. Alojz Kraigher svojo izjavo, je povdaril, da s tem ni v nobenem oziru dotaknjeno dr. Lahovega razmerje do Matice, Predsedstvo je dovolilo izjavo, ker se je obračala le proti načinu dr. Lahovega nastopa napram dotičnim podpisancem. Izmed katerih so nekateri obenem tudi odborniki Slovenske Matice, a se ni spuščala v meritorno presojo tega ali onega političnega prepričanja, zakaj ni šlo za politično, temveč za častno zadevo. Ker se afera ni poravnala v notranjosti, kamor spada, smatra odbor, da je za Matico rešena. Obnem konstatira odbor, da tajnik Milan Pugalj ne odstopi. Vestj o tem so prišle v javnost brez vednosti odbora in tajnika.

Dragi gostje. Notranje ministrstvo je izdalo odredbo vsem policijskim oblastem, da strogo pazijo na vse nelojalne Ruse in da jih za vsak večji prestopok, v prvi vrsti propagandističen, odposljejo »pošub« v Beograd. — Ima res jugoslovanski narod toliko denarja preveč?

Tehniška srednja šola v Ljubljani. Na višji strojni šoli tukajšnje Tehniške srednje šole se vrši v dneh 1., 2. in 3. julija prva matura. K zrelostnemu izpitu se je prijavilo 20 učencev.

Mejniki. V radgorskem okraju so že postavili mejnike. Večji nosijo napis »SHS« in datum: »19. septembra 1920. St. Germain«.

Razstava izdelkov celjskih valencev. Dne 29. t. m. se bo priredila v Celju pokusna razstava vseh valjenjskih izdelkov, ki so namenjeni za razstavo hrvatskega Radiša v Zagrebu dne 3. julija.

Šahovski turnir za Jugoslavijo bo v Zagrebu od 15. do 31. avgusta.

Zahvala. Podpisana se zahvaljujem vsem rudarjem za podporo, katero so mi nabrali zaupniki in mi jo izročili v znesku 1250 K. Loke pri Zagorju, 20. junija 1921. — Marija Ut.

Dijaški dom so 16. t. m. začeli zidati v Zagrebu. Načrt zgradbe je napravil projektor tehnike Schön in inž. Potočnjak. Dom bo zidan v obliki paviliona.

Tiskarna knjig za slepe v Zemunu je ustanovljena pod imenom »Nova Svetlost«. Tiskajo za slepce poleg učnih knjig tudi knjige zabavne vsebine.

Iz strok. organizacije.

Seja »Strokovno komisije za Slovenijo« se vrši v četrtek dne 23. junija 1921 ob 6. uri zvečer v tajništvu Selenburgova ulica 6. Člane vabi k polnoštevili udeležbi — tajništvo.

Mezdno gibanje tipografov v Zagrebu. Te dni se bodo lastniki tiskarn pogajali s tipografi zaradi povišanja plač. Tipografi zahtevajo, da se njihove plače zenačijo z onimi belgrajskih tipografov. Ker se bodo lastniki tiskarn tej zahtevi najbrže uprli, ni izključeno, da pride še do stavke.

Vestnik Svobode.

Seja centralnega odbora »Svobode« se vrši jutri v četrtek ob 8. zvečer v Šel. ul. Prosimo vse, da se te seje udeležijo!

Klerikalci proti edinstveni državi.

Politična nepoštenost.

Današnji »Slovenec« prinaša naslednjo notico:

»Mi smo za to, da se da edinstveni državi ustava.« Tako piše včerašnji »Naprej« v uvodniku in zatrjuje, da socijalni demokratje ne pridejo v vlado. — »Mi smo za to, da pride g. Anton Kristan za ceno socijaldemokratskih glasov v Belje na Friderikovo posestvo.« Tako bo pa pisal g. Pašič in potrdil, da je njegovim ministrskim kolegom jako ljubo, če socijaldemokratje ne silijo v vlado.

Iz te notice je razvidno dvoje, prvič, da klerikalcem ni všeč, da smo za edinstveno državo, drugič, da hočejo podkati socijaldemokratski stranki korupcijo s tem, da prevzame sodr. Anton Kristan upravitelstvo Friderikovih posestev. Na to odgovarjamo: Anton Kristan ima pravico prevzeti upraviteljsko službo ravnotako kakor ta ali oni gospod ljubljanske škofije. Tu ni tangirana naša stranka.

Glede ustave pa igrajo klerikalci grozovito demagoško vlogo. Proti edinstvenosti države se ne upajo nastopiti naravnost, zato zlorabljajo frazo avtonomije (ker ne povedo kaj hočejo) edino v svrhu osvojitve politične moči v državi.

Mi pa ne maramo ne sedanjega ne Korošec-Protičevega absolutizma, marveč hočemo imeti podlago, na kateri se bo država upravljala. Najhujša preganjanja delavstva so se vršila pod Koroščevo ero (železničarji). Sedaj se pa kujejo prav taki načrti v Belgradu, kakršne je Korošec kot minister sam tudi izvajal.

Gorenja notica torej obsega hudobno podtikanje, kakršno more napisati le moralna propalica. Menimo namreč, da je treba tudi v politiki nekaj morale.

Gospodarstvo.

— **Nov davek.** Ker se izdeluje umetni led v velikih količinah, je prišla beograjska vlada na misel, da pripravila odredbo, ki bo uvedla davek na umetni led.

— **Cene v Zagrebu.** Govedina: 20 do 32 K za kg, mast 42 K, salo 40 K, suho meso 44 K.

— **Izvoz premoga.** Ekonomsko finančni komite je na svoji zadnji seji sklenil, da razširi rešenje o izvozu lignita ter da dovoli izvoz lignita brez carine. Komite je sklenil tudi, da ukine prepoved izvoza črnega premoga, za katerega je izvozna carina znizana na 5 dinarjev po toni.

— **Predilnica v Aldovčini v Jul. Benečiji,** ki je imela zaposlenih do 600 delavcev, zdaj že tretji teden popolnoma stoji, ljudje so brez zaslužka in brez kruha.

Sport.

S. K. Svoboda Ljubljana. V petek dne 24. t. m. se vrši redni članski sestanek. Vsled važnega dnevnega reda udeležba dolžnost. — Tajnik.

Sparta — Svoboda — Moste, 9 — 0. (4 — 0) Bil je prvi javni nastop Svobode v Mostah. Sicer ji manka še mnogo tehnike vendar je pokazala izborna disciplino. Sparta je bila z lepo kombinacijo v občutni premoči, Vobče lopa fair igra. Sodičnik Mlinar dober.

Poslano.*

Gospodom demokratom pri deželni vladi in deželnemu predsedniku g. dr. Baltiču, Pri strokovnem društvu rudarjev, ki obstoji od leta 1894. in se je pri preobratu konstituiralo podj menom »Unija slovenskih

rudarjev s sedežem v Zagorju ob Savi«, sem podpisani bil ves čas obstoja te strokovne organizacije njen načelnik. Četudi so bili v stari Avstriji pri političnih oblatih časih, ko so bile velike stavke in burna gibanja med rudarji, razni okrajni glavarji nerodni in nervozni, toda to, kar se godi sedaj, ko se nam pripoveduje, da smo se osvobodili, se ni nikoli godilo niti v tistih časih, ko smo bili Slovenci zatirani. »Unija slovenskih rudarjev« se je ves čas pošteno in energično borila za svoje člane in rudarje sploh. In društvo ni nikoli zapustilo legalne poti. Borili smo se vedno v mejah zakonitih določb in tako smo tudi sklicali za nedeljo dne 19. junija 1921 v gostilno Senica na Senavo pri Rajhenburgu in za isti dan popoldan v gostilno Veronečič v Rajhenburgu shoda, Shoda smo pravilno naznanili okrajnemu glavarstvu v Brežicah, ali ko je došel zastopnik društva zjutraj v gostilno Senica na Senovo, je izvedel, da se mu je prepovedalo za isti dan izvrševanje gostilničarske obrti!! Obnem je omenjeno gostilno obkolilo sedem orožnikov tako, kakor da bi se nahajali v gostilni kakšni roparji!! Ravno tako so prepovedali točenje pijač Veronečiču v Rajhenburgu, ter ga seveda tudi nadlegovali z orožništvom! Gospodje pri deželni vladi! Ali razumete, da s tem postopanjem silite društvo, da zapusti legalno pot? Jeli se zavedate, da s takim postopanjem sami ustvarjate nezadovoljnost ter anti-družbene elemente?!

Dovoljujem se vsled tega staviti gos. deželnemu predsedniku g. dr. Baltiču in poverjeniku za notranje zadeve naslednja vprašanja: 1. Jeli to postopanje okrajnega glavarja v Brežicah proti strokovni organizaciji »Uniji slovenskih rudarjev« izvršeno po njegovem naročilu? 2. S čim opravičuje gospod predsednik to nezakonitost, da, izzivalno postopanje napram delavcem? 3. Jeli pripravljen okrajnega glavarja v Brežicah v slučaju, da je na svojo pest to nezakonito postopanje povzročil, pozvati na odgovor, obenem pa tudi naročiti vsem svojim okrajnim glavarjem, da taka in enaka nezakonita postopanja napram strokovnim organizacijam vbodoče izostanejo?

Gotovo ne zahtevam za organizacijo, ki jo zastopam, kakih izjemnih ugodnosti. Toda, če društvo spoštuje vse obstoječe zakone in se ravna po njih, ima tudi pravico, da zahteva od onih, ki imajo sčeti državne zakone, da le-ti zakonov ne kršijo.

Zagorje, 21. junija 1921.

Melchior Čobal,

predsednik Unije slovenskih rudarjev.

Jirasek:

Filozofska historija K 30.

Sjajni historički in ljubavni roman. Upravo izišlo. Naručiti si udmah kod Češkojugoslovanske naklade — J. Marelj, Zagreb.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, FRANCISKANSKA ULICA STEV. 6

REGISTROVANA ZADRUGA Z OMEJENIM ZAVEZOM

TISKOVINE ZA SOLE, ŽUPANSTVA IN URADE. NAJMODERNEJSE PLAKATE IN VABILA. ZA SHODE IN VESELICE.

LETNE ZAKLUČKE

NAJMODERNEJŠA UREDBA ZA TISKANJE CASOPISOV, KNJIG, BROŠUR ITD.

STEREOTIPIJA. LITOGRAFIJA.

Moko, pšenično krušno, nekoliko grenko po K 740
Koruzo za krmo . . . . . po K 480
dokler zaloga odda tvrtka
Jos. Zidar, Ljubljana, Dunajska c. 31.

Ure budilke, nihajke, verižice, zlatino, srebrnino, očale in poročne prstane kupite najbolje pri **A. Lečnik, urar in zlatar, celje, Glavni trg št. 4** Popravila dobra in točna. Zlomljeno zlato in srebro plačujem po najvišji ceni.

Konsum. društvo rudarjev v Hrastniku

vplisana zadruga z omejenim poročtvom

sprejema hranilne vloge, ki jih obrestuje po 4 %.

Na podlagi zadnjega računskega zaključka ima 576 članov ter sledeče društvene sklade:
Rezervni delež K 64.316-67.

Društveni delež K 17.103-71.

Blagovni promet za l. 1919/20 je znašal K 2,963.093-48. Delež znaša K 40.—.

Član postane lahko vsak.

Velika zaloga: dvokolesa, zički, šivalni in razni stroji, pnevmatika in vsakovrstni deli. **F. BAYTEL, Ljubljana, Stari trg št. 28.** Sprejme se v polno popravo, za emaljiranje z ognjem in ponikanje: dvokolesa, otroški vozički, šivalni in razni stroji in deli. **Mehanična delavnica Karlovska cesta 4.**

Citajte velezanimivo študijo **Dr. Oto Bauer - Uratnik Pot k Socijalizmu.** Cena K 2.— Naroča se v upravi »NAPREJ«.